

СХВАЛЕНО

Педагогічною радою

Протокол № 1 від 30.08.2022 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор закладу

Микола САВЧУК

Наказ №141 від

31.08.2022 року

Кодекс
безпечного освітнього середовища
Бар'яського закладу
загальної середньої освіти І-ІІІ ст. №4
Бар'яської міської ради

Бар - 2022

Зміст

Вступ	с. 3-4
I розділ	
Визначення термінів	с. 5
II розділ	
Визначення чинників ризику насильства проти дитини. Алгоритм дій щодо їх попередження та подолання	с. 6
III розділ	
Принципи захисту особистих даних дитини	с. 13
IV розділ	
Принципи захисту персональних зображень	с. 14
V розділ	
Принципи доступу дітей до мережі Інтернет	с. 15
VI розділ	
Заключні положення	с. 16
VII розділ	
Контроль за реалізацією КБОС	с.17
VIII розділ	
Погодження документу	с. 18

Вступ

Сучасний освітній заклад виконує функції не тільки навчання, а насамперед створює простір для повноцінного розвитку здобувачів освіти, стає осередком успішних креативних щасливих людей. Основними ідеями сучасної освіти забезпечення прав, свобод та інтересів дітей. Для реалізації цього завдані необхідна атмосфера фізичного, соціального та психологічного комфорту всіх учасників освітнього процесу.

Кодекс безпечного освітнього середовища (КБОС) Барського заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ст. №4 - це документ, розроблений на підставі чинних документів нормативно-правової бази України, який регулює діяльність закладу, пов'язану з порушенням прав особистості на безпеку, також питання її підтримки і втручання в ситуації, коли може виникати загроза її життю, здоров'ю та благополуччю. Він передбачає навчання учнів батьків, працівників закладу правилам безпечної поведінки, формуванню навичок уникнення потенційних ризиків та небезпек, а також навичок (подолання труднощів у житті. КБОС реалізується завдяки розробці запровадженню закладом освіти критеріїв безпеки здобувачів освіти педагогічних працівників, знайомству з особливостями функціонування безпечного освітнього середовища. Водночас КБОС спонукає здобувач освіти, працівників закладу до дотримання правил безпечної поведінки¹ уникнення потенційних ризиків і небезпек.

Аналізуючи питання безпечного освітнього середовища, були визначені **основні завдання КОДЕКСУ:**

- Виявити чинники, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу.
- Відпрацювати систему узгоджених поглядів і уявлень учнів, педагогів, психолога, батьків на освітнє середовище школи.
- Обґрунтувати умови організації безпечного освітнього середовища та вимоги (критерії) до його ефективної організації для кожного учасника освітнього процесу.
- Скласти доступний алгоритм реагування та протидії булінгу.
- Сформулювати конкретні рекомендації учням, педагогічним працівникам, адміністрації школи, батькам щодо організації безпечного середовища в закладі освіти.

I. Визначення термінів

1. **Безпечне освітнє середовище** - це стан освітнього середовища, у якому наявні безпечні умови навчання та праці, комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному благополуччю учнів, педагогів і батьків, відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для їх запобігання, а також дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу.
2. **Булінг (цькування)** - діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.
3. **Працівник закладу** - особа, яка працює в закладі згідно з трудовою угодою або за контрактом.
4. **Дитина** - будь-яка особа віком до 18 років.
5. **Особа, уповноважена представляти дитину** - один із її рідних або прийомних батьків, або законний опікун.
6. **Дозвіл батьків (опікунів)** означає дозвіл, наданий хоча б одним із батьків дитини. Проте якщо між батьками дитини немає згоди, їм має бути повідомлено, що питання повинно бути вирішено в родині або опікунському суді.
7. **Насильство проти дитини** розуміється, як дії проти дитини, що підлягають покаранню та є забороненими, скоєні будь-якою особою, зокрема працівником закладу, або дії, які загрожують благополуччю дитини, зокрема неналежний догляд за нею.
8. **Особа, відповідальна за реалізацію КБОС** - працівник закладу, призначений директором для контролю за її виконанням.
9. **Особисті дані дитини** – будь-яка інформація, за допомогою якої можна ідентифікувати дитину.

II. Визначення чинників ризику насильства проти дитини.

Алгоритм дій щодо їх попередження та подолання

Насильство - це будь-які навмисні дії однієї людини щодо іншої, які порушують її конституційні права й свободи і наносять їй моральну шкоду, шкоду її фізичному чи психічному здоров'ю.

Різні види насильства (булінг):

- 1. Психологічне.** Словесна образа (приниження, обзивання, використання нецензурної лексики, шантаж і т.д.), переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю.
- 2. Фізичне.** Бійки, умисне нанесення побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до травмування, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди честі та гідності.
- 3. Економічне.** Вимагання грошей, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалі мають передбачене законом право.
- 4. Сексуальне.** Дії сексуального характеру щодо неповнолітнього (-ої).

Для всіх учасників освітнього процесу

1. Дотримуйтеся правил етики, культури спілкування;
2. З повагою ставтеся до будь-кого з учасників освітнього процесу або працівників закладу, не допускаючи некоректного, грубого ставлення або приниження їх честі та гідності;
3. Висловлюйте свої погляди, поважаючи гідність і почуття інших людей;
4. Дотримуйтеся принципів загальнолюдської моралі;
5. Виявляйте шанобливе ставлення до культури, звичаїв, традицій усіх народів, які населяють Україну;
6. Неприпустимо виявляти агресію та застосувати грубу силу при вирішенні конфліктів;
7. Цькування, бійки, залякування, лихослів'я та знущання над людиною є неприпустимими формами поведінки в освітньому закладі та за його межами.

Що робити, якщо ви стали жертвою шкільного насилля чи знаєте, що когось ображають?

Для здобувачів освіти

1. Розкажіть про це дорослим, яким ви довіряєте - батькам, класному керівнику, директорові закладу, психологу, соціальному педагогу. Це допоможе вибудувати правильну лінію поведінки й припинити насилля;
2. Намагайтеся завжди залишатися спокійними, реагуйте на грубість спокійно, врівноважено;
3. Толерантно зробіть зауваження порушникові;
4. Ігноруйте кривдника. Якщо є можливість, намагайтесь уникнути сварки, зробіть вигляд, що вам байдуже, і йдіть геть;
5. Якщо ситуація не дозволяє вам піти, зберігаючи самовладання, використайте гумор;
6. Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно й впевнено, покажіть силу духу;
7. Не вступайте в бійку. Кривдник тільки й чекає приводу, щоб застосувати силу. Що агресивніше ви реагуєте, то більше шансів опинитися в загрозливій для вашої безпеки й здоров'я ситуації.

Для батьків

Якщо ви підозрюєте, що вашу дитину піддають фізичному насильству:

1. Почніть випадкову розмову — спитайте, як справи в школі, що відбувалось під час обіду чи на перерві, по дорозі додому.
2. На основі відповідей з'ясуйте в дитини, чи вів хто-небудь себе образливо в ставленні до неї.
3. Намагайтеся стримувати емоції. Підкресліть важливість відкритого, постійного зв'язку дитини з вами, учителями або шкільним психологом.
4. Документуйте дати й час інцидентів, пов'язаних зі знущаннями, відповідну реакцію залучених осіб та їх дії.
5. Подайте директорові закладу заяву про випадки булінгу (цькування) щодо вашої дитини;
6. Поясніть дитині, до кого вона може звернутися за допомогою в разі цькування (учителі, керівництво закладу, соціальний педагог, практичний психолог, старші учні).
7. Якщо вирішити ситуацію з булінгом на рівні закладу освіти не вдається — зверніться в поліцію! Існують закони про боротьбу із залякуванням і домаганнями, які передбачають оперативні коригувальні дії.

Якщо ваша дитина агресор

1. Відверто поговоріть з дитиною про те, що відбувається, з'ясуйте мотивацію її поведінки;
2. поясніть дитині, що за вчинення булінгу (цькування) наступає адміністративна відповідальність;
3. чітко й наполегливо попросіть дитину припинити таку поведінку; повідомте їй, що будете спостерігати за нею;
4. зверніться до шкільного психолога й проконсультуйтеся щодо поведінки своєї дитини під час освітнього процесу;
5. дотримуйтесь рекомендацій комісії з розгляду випадків булінгу;
6. пам'ятайте, дитина-агресор не зміниться відразу! Це тривалий процес, який потребує витримки й терпіння!

Алгоритм дій працівників освітнього закладу

1. Педагогічні та інші працівники закладу освіти в разі, якщо вони виявляють булінг (цькування), зобов'язані:
 - вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
 - за потреби надати домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
 - повідомити керівника закладу освіти та принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування).
2. У випадках, коли виникли підозри жорстокого поводження з дитиною або є реальна загроза його вчинення (удома, з боку однолітків, інших працівників закладу або інших осіб) працівник освітнього закладу повідомляє про це в усній чи письмовій формі адміністрацію закладу освіти;
3. У випадках, коли до вас звернулася дитина з усною скаргою щодо жорстокого поводження з нею, необхідно оформити звернення дитини в письмовій формі та передати його до адміністрації закладу;
4. Класний керівник інформує батьків або опікунів дитини про вчинення насильства проти дитини або дитиною;
5. Практичний психолог забезпечує психологічний супровід здобувачів освіти, які постраждали від булінгу, стали його свідками, або вчинили цькування;
6. На будь-які прояви насилля слід реагувати адекватно, не бути спостерігачем, намагатися втрутитися в ситуацію аби вирішити конфлікт.

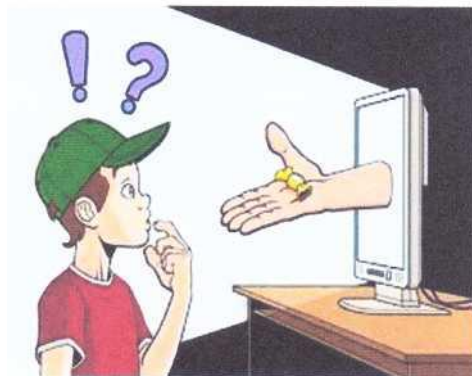
7. Дисциплінарні заходи повинні мати виховний, а не каральний характер. Осуд, зауваження, догана мають бути спрямовані на вчинок учня і його можливі наслідки, а не на особистість порушника правил.
8. Обговорюйте загрозові ситуації з учнями, з колегами, по можливості - із психологом, соціальним педагогом — це допоможе прийняти правильні рішення, вибудувати правильну лінію поведінки й припинити насилля *{якщо Ви учасник, жертва або свідок}*;
9. Директор закладу в разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування):
 - невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, повідомляє територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);
 - за потреби викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
 - повідомляє службу в справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;
 - повідомляє центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг;
 - скликає засідання комісії з розгляду випадку булінгу (цькування) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення.
10. Усі працівники закладу, яким стало відомо про випадок насильства або будь-які дії, пов'язані з цим питанням, у межах своїх службових обов'язків, повинні зберігати конфіденційність, за винятком інформації, яка передається компетентним органам відповідно до порядку реагування.

Безпека в Інтернеті. Кібербулінг

Кібербулінг (насилля в Інтернеті)

психологічне насильство в мережі, переслідування з боку однолітків у вигляді знущань, насмішок, залякувань, інших дій за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень у соціальних мережах, які негативно впливають на психічний стан дитини.

Для здобувачів освіти

1. Використовуйте надійний пароль для акаунтів: із великими та маленькими літерами, цифрами, символами;
2. обдумуйте свої висловлювання, перш ніж публікувати їх у мережі;
3. поважайте погляди інших користувачів. Те, що ви з кимось не погоджуєтесь, не дає вам права бути грубим або ображати інших;
4. у соцмережах та подібних сайтах обмежте доступ до власної сторінки невідомих людей. Додавайте до списку своїх друзів лише тих, кого добре знаєте у справжньому житті;
5. спілкуючись в Інтернеті, не слід:
 - повідомляти своєму віртуальному другу своє прізвище, домашню адресу, номер свого мобільного телефона, номер та місцезнаходження свого освітнього закладу та інші дані;
 - розміщувати фотокартки, на яких ви оголені або в нижній білизні чи піжамі, а також відправляти комусь свої фото електронною або звичайною поштою;
 - повідомляти пароль до своєї Інтернет-сторінки. Пароль - як ключ від квартири, тому нікому його не слід віддавати!;
 - відповідати на питання, які стосуються особистого життя;
 - розповідати багато про своїх друзів, знайомих та родину, особливо видавати їхні таємниці;
 - відправляти поштою або передавати через когось свої особисті речі співрозмовнику по Інтернету;
6. одноразові образливі повідомлення найкраще ігнорувати, часто в результаті цього кібербулінг на початковій стадії і зупиняється;
7. блокуйте користувачів, які залякують або переслідують.
8. якщо вас хтось ображає, скажіть про це дорослим, яким довіряєте (батькам, учителям, рідним, друзям тощо).

Для батьків

1. Здійснюйте батьківський контроль. Робіть це обережно з огляду на вікові особливості дітей (для молодших - обмежте доступ до сумнівних сайтів, для старших - час від часу переглядайте історію браузера);
2. стежте за настроєм дитини, її психічним станом - можливо, вона потерпає від кіберзалякування;
3. обмежуйте час користування Інтернетом (залежно від вікових норм та рекомендацій);
4. застерігайте від передачі інформації в мережі. Поясніть, що є речі, про які не говорять зі сторонніми: прізвище, номер телефону, адреса, місце та час роботи батьків, відвідування школи та гуртків - мають бути збережені у секреті;
5. навчіть критично ставитися до інформації в Інтернеті. Не все, що написано в мережі, - правда. Якщо є сумніви в достовірності - хай запитує в старших;
6. розкажіть про правила поведінки в мережі. В Інтернеті вони такі самі, як і в реальності, зокрема, повага до співрозмовників.

Станьте прикладом для дитини. Оволодійте навичками безпечного користування Інтернетом, використовуйте його за призначенням, і ваші діти робитимуть так само. Якщо дитина потерпає від знущань кібербулера, їй буде дуже складно зізнатися в цьому батькам чи ще комусь. На це є декілька причин:

- страх, що дорослі не зрозуміють сенсу проблеми;
 - страх бути висміяним через буцімто незначну проблему;
 - страх бути покараним, що постраждає хтось рідний за «донос» на булера, особливо якщо цькування зайшли далеко й дитина під контролем агресора;
 - страх з'ясувати, що «сам винен», і знущання цілком справедливі.
7. Завжди вживайте заходів проти булінгу, особливо якщо насильство приймає важкі форми або постійний характер, зв'яжіться з учителем вашої дитини або директором закладу, щоб контролювати ситуацію до тих пір, поки вона не вирішиться.

III. Принципи захисту персональних даних дитини

1. Особисті дані дитини мають бути захищені, згідно з положеннями Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI;
2. працівники закладу, які працюють з особистими даними дітей, повинні зберігати їх конфіденційність і вживати заходів для їх захисту від несанкціонованого доступу;
3. особисті дані дитини надаються лише тим особам і організаціям, які мають на це право, згідно із законодавством України;
4. працівник закладу освіти може використовувати інформацію про дитину освітньою або навчальною метою лише за умови анонімності дитини та неможливості її ідентифікації за допомогою такої інформації;
5. працівник закладу не має права надавати інформацію про дитину, її батьків чи опікунів представникам засобів масової інформації;
6. в окремих ситуаціях, якщо це є обґрунтованим, працівник закладу може звернутися до батьків або опікунів дитини за дозволом надати їхні контактні дані представникам засобів масової інформації. Такі дані надаються лише за умови отримання дозволу;
7. Працівники закладу не мають права надавати можливість представникам засобів масової інформації встановлювати контакт з дітьми.

IV. Принципи захисту персональних зображень

1. Визнаючи право дітей на приватність і захист особистих інтересів, заклад освіти повинен захищати зображення дітей;

2. працівники закладу не мають права давати дозвіл на фото-, відеозйомку дітей або їх аудіозапис на території освітнього закладу без попередньої згоди батьків або опікунів дитини (письмова форма);

3. для отримання згоди батьків (опікунів) для фото-, відеозйомки дитини працівник закладу освіти має звернутися до них, згідно з процедурою для отримання такого дозволу. Не дозволяється надавати представникам ЗМІ контактні дані батьків (опікунів) дитини без їхньої попередньої згоди;

4. оприлюднення працівником закладу освіти зображення дитини в будь-якому вигляді (фото-, відео- або аудіозапису) потребує попередньої згоди батьків або законних опікунів дитини в письмовій формі;

5. якщо зображення дитини є лише частиною великого зображення, наприклад, публічного заходу, пейзажу, зборів тощо, дозвіл батьків (опікунів) на фото-, відеозйомку не є необхідним.

V. Принципи доступу дітей до мережі «Інтернет»

1. Надаючи дітям доступ до мережі «Інтернет», заклад зобов'язаний вжити всіх заходів для захисту їх від матеріалів, які можуть зашкодити їхньому належному розвитку, зокрема має бути встановлено останню версію спеціального програмного забезпечення для такого захисту;
2. на території закладу дитина може мати доступ до мережі «Інтернет» у таких випадках:
 - під наглядом учителя на уроках інформатики;
 - без нагляду вчителя - на власних гаджетах, призначених для цього (вільний доступ);
3. коли дитина отримує доступ до мережі «Інтернет» під наглядом працівника закладу, останній має розповісти дитині про принципи безпечного користування мережею «Інтернет»;
4. учителі відповідають за забезпечення безпеки дітей при використанні мережі Інтернет під час навчальних занять;
5. на комп'ютерах закладу, призначених для вільного доступу до мережі «Інтернет», мають бути постійно доступними навчальні матеріали з безпечного користування нею;
6. учителі інформатики мають щонайменше один раз на місяць перевіряти, чи не має небезпечних матеріалів на комп'ютерах з доступом до мережі «Інтернет».

VI. Контроль за реалізацією КБОС

Як і кому можна/потрібно реагувати на порушення пунктів КБОС? УСИМ!

Ми всі є рівноправними учасниками освітнього процесу, тож хочемо (і маємо на це право) жити, працювати, творити, вчитися, розвиватися, відпочивати, гратися, спілкуватися, мріяти й втілювати в реальність свої мрії. Кожен має право і може:

1. Зробити зауваження порушникові/порушникам КБОС;
2. Повідомити про порушення відповідальним особам.

Відповідальна особа за реалізацію КБОС

Тетяна Вікторівна Рудоман - заступник директора з виховної роботи

Група реагування:

1. Ружицька М.П. - соціальний педагог
2. Ставська О.М. - практичний психолог
3. Побережна І.М. - педагог-організатор, керівник учнівського самоврядування
4. Луцик Л.Л - голова батьківського комітету Барського закладу загальної середньої освіти І-ІІІ ст. №4
5. Кірпа Марія – учениця 9-Б класу, президент учнівського самоврядування
6. Черкас Каріна – представник учнівського самоврядування
7. Пічура Анастасія – представник учнівського самоврядування

Реагування та дії в разі порушення

Мета групи реагування - допомогти учасникам конфлікту краще зрозуміти їхні справжні інтереси/потреби/страхи, полегшити спілкування між ними та знайти найефективніше вирішення проблеми.

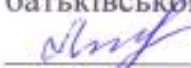
КБОС - не є документом, який містить наказові або каральні пункти, тому дії групи реагування мають відбуватися в рамках чинного законодавства України, Європейської конвенції з прав людини, Загальної декларації з прав людини;

Відповідно до ситуації й для її вирішення може бути скликана вся група або ж частина її членів. Кожен представник групи реагування є посередником та зобов'язується ставитися до розв'язування проблеми неупереджено.

VII. Заключні положення

1. Кодекс набуває чинності в день його оприлюднення;
2. Оприлюднення документа має відбутися таким чином, щоб він був доступний усім учасникам освітнього процесу, наприклад, через його розміщення на сайті закладу освіти.

VIII. Погодження документу

Голова
батьківського комітету
 Леонід ЛУЦИК
«31» серпня 2022 р.

Президент
учнівського самоврядування
 Марія КІРПА
«31» серпня 2022 р.

Література

1. Конвенція ООН про права дитини
2. «Кодекс безпечного освітнього середовища»
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 р. № 2657-УШ
4. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року 2229
5. Лист МОН України «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству» від 18.05.2018 №1/11-5480
6. Методичні рекомендації щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами (затверджено наказом МОН від № 1047)
7. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від № 1/9-414
8. «Мобінг: стратегії психологічного захисту» (Яцюк М. «Мобінг: стратегії психологічного захисту», «Видавнича група «Шкільний світ», 2019.-104 с.)
9. Виховна програма для учнів 7-10 класів з питань протидії торгівлі людьми «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція»
10. Комплекти освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації»
11. Корисні посилання щодо теми антибулінгу.
12. Лист МОН України «Про запобігання та протидію домашньому насильству в умовах воєнного стану в Україні» від 30.05.2022 №22
13. Лист МОН України від 25.03.2022 № 1/3663-22 «Щодо запобігання торгівлі людьми в умовах воєнної агресії»
14. Лист МОН України від 22.06.2022 № 1/6885-22 «Щодо запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному зі збройною»
15. МОН України від 22.06.2022 № 1/6885-22 Щодо запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному зі збройною агресією

